

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 29 ΜΑΪΟΥ 2013 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)

ΚΕΙΜΕΝΟ

A1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας τα παρακάτω αποσπάσματα:

Omnia sunt misera in bellis civilibus, sed nihil miserius quam ipsa victoria: ea victores ferociores impotentioresque reddit, ut, etiamsi natura tales non sint, necessitate esse cogantur. Bellorum enim civilium exitus tales sunt semper, ut non solum ea fiant, quae velit victor, sed etiam ut victor obsequatur iis, quorum auxilio victoria parta sit.

.....

Quorum auctoritatem secuti multi, non solum improbi verum etiam imperiti, si in hunc animadvertissem, crudeliter et regie id factum esse dicerent. Nunc intellego, si iste in Manliana castra pervenerit, quo intendit, neminem tam stultum fore, qui non videat coniurationem esse factam, neminem tam improbum, qui non fateatur.

Μονάδες 40

Παρατηρήσεις

B1. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις και φράσεις:

bellis civilibus : την αιτιατική ενικού

miserius : τον αντίστοιχο τύπο στον υπερθετικό βαθμό

ipsa : την αιτιατική ενικού στο ουδέτερο γένος

victores : την αφαιρετική πληθυντικού

ferociores : την αφαιρετική ενικού στον θετικό βαθμό στο ίδιο γένος

tales (το πρώτο του κειμένου) : τη γενική ενικού στο ίδιο γένος

exitus : την αφαιρετική ενικού

iis : τη γενική πληθυντικού στο θηλυκό γένος

auxilio : την αιτιατική ενικού

auctoritatem : την ονομαστική ενικού

multi : το επίρρημα στον συγκριτικό βαθμό

hunc : τη δοτική ενικού στο ίδιο γένος

castra : τη γενική πληθυντικού

stultum : τον αντίστοιχο τύπο στο θηλυκό γένος.

Μονάδες 15

B2. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

reddit : το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής του παρακειμένου στην ίδια φωνή

sint : το γ' πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής του μέλλοντα
cogantur : το γ' ενικό πρόσωπο της υποτακτικής του παρατατικού στην ίδια φωνή
fiant : το γερουνδιακό στην ονομαστική ενικού του ουδετέρου γένους
velit : το γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα
obsequatur : το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα
parta sit : το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής του παρακειμένου στην ενεργητική φωνή
animadvertissem : το σουπίνο και στους δύο τύπους
dicerent : τον αντίστοιχο τύπο της υποτακτικής του παρακειμένου στην ίδια φωνή
intellego : το απαρέμφατο του παρακειμένου στην ίδια φωνή
pervenerit : το β' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του παρατατικού
intendit : το β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα στην ίδια φωνή
videat : το α' πληθυντικό πρόσωπο της υποτακτικής του υπερσυντελείκου στην ίδια φωνή
fateatur : το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του μέλλοντα.

Μονάδες 15

Γ1α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω τύπων:

miserius, ferociores, bellorum, iis, id, fore, coniurationem.

Μονάδες 7

Γ1β. «**in bellis civilibus**»: να αντικατασταθεί ο επιθετικός προσδιορισμός με δευτερεύουσα πρόταση.

Μονάδες 3

Γ1γ. «**Bellorum enim ... parta sit.**»: να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο με εξάρτηση από τη φράση «**Cicero scripsit**».

Μονάδες 5

Γ2α. «**etiamsi natura tales non sint**»: να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης (μονάδα 1) και να δικαιολογήσετε την έγκλιση και τον χρόνο εκφοράς της (μονάδες 2).

Μονάδες 3

Γ2β. «**quae velit victor**»: να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης (μονάδα 1), να δικαιολογήσετε την έγκλιση και τον χρόνο εκφοράς της (μονάδες 2) και να δηλώσετε το συντακτικό της ρόλο (μονάδα 1).

Μονάδες 4

Γ2γ. «**Nunc intellego ... stultum fore**»: να εντοπίσετε τον εξαρτημένο υποθετικό λόγο (μονάδα 1), να τον μετατρέψετε σε ανεξάρτητο (μονάδες 4), να τον χαρακτηρίσετε ως προς το είδος του (μονάδα 1) και να σχηματίσετε υποθετικό λόγο που να δηλώνει υπόθεση δυνατή ή πιθανή στο παρόν-μέλλον (μονάδες 2).

Μονάδες 8

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Όλα είναι αξιοθρήνητα στους εμφύλιους πολέμους αλλά τίποτα (δεν είναι) πιο αξιοθρήνητο (άθλιο) απ' την ίδια τη νίκη· αυτή κάνει τους νικητές πιο σκληρούς και πιο αχαλίνωτους απ' ό,τι συνήθως, ώστε, ακόμη κι αν δεν είναι τέτοιοι από τη φύση τους, αναγκάζονται απ' τα πράγματα να γίνουν. Γιατί οι εκβάσεις των εμφυλίων πολέμων είναι πάντα τέτοιες, ώστε όχι μόνο να γίνονται αυτά που θέλει ο νικητής αλλά επίσης (ώστε) ο νικητής να κάνει το χατήρι σ' αυτούς, με τη βοήθεια των οποίων αποκτήθηκε η νίκη.

.....

Ενεργώντας κάτω από την επιρροή αυτών πολλοί (άλλοι), όχι μόνον αχρείοι αλλά και άπειροι, αν τον είχα τιμωρήσει, θα έλεγαν πως ενέργησα σκληρά και τυραννικά (πως αυτό έγινε σκληρά και τυραννικά). Τώρα καταλαβαίνω πως, αν αυτός φτάσει στο στρατόπεδο του Μάνλιου, όπου κατευθύνεται, δε θα υπάρξει κανείς τόσο ανόητος, που να μη βλέπει πως έγινε συνωμοσία, και κανείς τόσο αχρείος, που να μην το ομολογήσει.

B1. bellis civilibus : bellum civile

miserius : miserrimum

ipsa : ipsum

victores : victoribus

ferociores : feroci

tales : talis

exitus : exitu

iis : earum

auxilio : auxilium

auctoritatem : auctoritas

multi : plus

hunc : huic

castra : castrorum

stultum : stultam

B2. reddit : reddidisti

sint : sunt

cogantur : cogentur

fiant : faciendum

velit : vult

obsequatur : obsequuntur

parta sit : peperisti

animadvertissem : animadversum / animadversu

dicerent : dixerint

intellego : intellexisse

pervenerit : perveniebatis

intendit : intende

videat : vidissemus

fateatur : fatebuntur

Γ1α. miserius: κατηγορούμενο στο «nihil» μέσω του εννοούμενου συνδεδετικού ρήματος «est».

ferociore: κατηγορούμενο στο αντικείμενο «victores» μέσω του «reddit».
(το επίθετο δηλώνει απόλυτη σύγκριση).

bellorum: γενική υποκειμενική στο «exitus».

iis: αντικείμενο στο ρήμα «obsequatur».

id: υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου «factum esse» (ετεροπροσωπία).

fore: ειδικό απαρέμφατο ως αντικείμενο στο «intellego».

coniurationem: υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου «esse factam».
(ετεροπροσωπία)

Γ1β. in bellis, quae civilia sunt.

Γ1γ. Cicero scripsit bellorum civilium exitus tales esse semper, ut non solum ea fierent, quae vellet victor, sed etiam ut victor obsequeretur iis, quorum auxilio victoria parta esset.

Γ2α. Δευτερεύουσα επιρρηματική παραχωρητική πρόταση. Εκφέρεται με Υποτακτική, γιατί εκφράζει μία υποθετική κατάσταση που κι αν ακόμη δεχθούμε ότι αληθεύει δεν αναιρεί το περιεχόμενο της κύριας πρότασης (πρόκειται για κατηγορία υποθετικών προτάσεων). Συγκεκριμένα, με Υποτακτική χρόνου Ενεστώτα (non sint), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (cogantur) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

Γ2β. Δευτερεύουσα αναφορική επιθετική, προσδιοριστική πρόταση στο ea. Εκφέρεται με Υποτακτική λόγω έλξης από την Υποτακτική «fiant» που προηγείται. Συγκεκριμένα, με Υποτακτική χρόνου Ενεστώτα (velit), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (fiant) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν. Λειτουργεί συντακτικά ως επιθετικός προσδιορισμός στο ea.

Γ2γ. Υπόθεση: Si iste ... pervenerit : Si + Υποτακτική Παρακειμένου
Απόδοση: neminem tam stultum fore : ειδικό απαρέμφατο Μέλλοντα.

Στην ανεξάρτητη μορφή του θα 'χει ως εξής:

Υπόθεση: Si iste ... pervenerit : Si + Οριστική Συντελεσμένου Μέλλοντα

Απόδοση: nemo tam stultus erit : κύρια πρόταση κρίσεως
με Οριστική Μέλλοντα.

Απλός, ανεξάρτητος υποθετικός λόγος του Α' είδους ανοιχτή υπόθεση στο μέλλον, με την υπόθεση να δηλώνει το προτερόχρονο σε σχέση με την απόδοση.

• **Υποθετικός Λόγος:** Υπόθεση δυνατή ή πιθανή στο παρόν - μέλλον.

Υπόθεση: Si iste ... perveniat (Si + Υποτακτική Ενεστώτα)

Απόδοση: nemo tam stultus sit (Υποτακτική Ενεστώτα).

ΚΡΙΤΙΚΗ

Τα φετινά θέματα των Λατινικών ήταν ιδιαίτερα απαιτητικά, κυρίως σε ό,τι αφορά την ενότητα του Συντακτικού. Χαρακτηριστικό ως προς αυτό είναι το γεγονός ότι αφενός ζητήθηκε μετατροπή εξαρτημένου υποθετικού λόγου, αφετέρου το θέμα **Γ1.β** αφορούσε κυρίως ύλη Β' Λυκείου. Σε ό,τι αφορά τις γραμματικές παρατηρήσεις, κάλυπταν ευρύτατο φάσμα της ύλης.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

**ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΗΡΑΚΛΗΣ, ΚΑΛΟΛΙΜΝΙΩΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ, ΚΟΥΦΟΥ ΕΥΓΕΝΙΑ,
ΛΟΓΟΘΕΤΗ ΣΟΦΙΑ, ΤΣΑΠΡΑΛΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ**